

Konsten att röka skinn

Av: Sebastian "Char" Scheler

Varför röka?

De som levde med och bland de Nordamerikanska indianerna under pälshandelns dagar hade en naturlig tillgång på material i form skinn garvat med hjälp av bl.a. hjärna och rök. Något som återspeglades i materialvalet vid tillvekning av kläder och övriga persedlar. Vi som försöker återskapa dessa kulturer vill givetvis göra precis likadant, men då de flesta av oss lider brist på såväl kunskap, tid och pengar kan ett gott alternativ till såkallad "braintan" vara att nyttja modernt sämskade skinn som ofta bara kostar en bråkdel, och genom att röka dessa få ett resultat mycket nära det originalen bar. Som prisexempel från 2009-07-08 kostar en kvadratmeter "braintan" kronhjort från tyskland € 115 och en kvadratmeter sämskad hjort € 42.

Visst låter det konstigt att "röka skinn". Det är ingen omskrivning för drogmissbruk. Det innebär kort och gott att man kallröker hudar i liknande syfte som man kallröker matvaror, dvs. för att bättra på hållbarheten. Positiva bieffekter är att skinnen får en underbar färg och doft.

Jag önskar att jag kunde stoltsera med en artikel om skinngarvningens A-Ö, men det ligger än så länge på framtiden. Det som kommer tas upp här grundar sig med andra ord på redan beredda skinn och hudar. För mer kunskap på området skinngarvning rekommenderar jag starkt webbsidan: www.braintan.com.

Skinnen

Man kan givetvis röka alla typer av skinn, men resultatet och nyttan lär variera. För ett skinn som liknar det indianerna själva beredde rekommenderas sämskade hudar. Sämskning är en beredningsmetod som ofta resulterar i ett skinn utan narv, vilket är den blanka sida där håren en gång suttit. Vid traditionell "braintan"-beredning skrapas nämligen narven bort.

Jag har genom erfarenhet funnit att så "fasta" skinn som möjligt är att föredra. De ska vara mjuka och av jämn tjocklek utan att vara "söndersämskade", vilket är när skinnen påminner mer om isolering än om skinn. Man ska kunna sträcka och töja skinnen, men det ska vara med måtta. Risken är annars stor att ditt klädesplagg efter en regnskur får en helt annan form än den du tänkt dig, detta trots den rekommenderade försträckningen. Ett par mockasiner som syddes i storlek 40 blir helt plötsligt storlek 50.

Då tillgången på dessa hudar varierar kan det i desperata tider kräva att man nyttjar andra kvaliteter där narven sitter kvar. Då bör man alltid slipa eller skrapa bort narven för att åter igen efterlikna braintan. Undvik om möjligt färgade hudar eller välj så ljusa toner som möjligt. Har du inte ork eller tid att skrapa dessa hudar se åtminstone till att vända narven inåt så man inte ser den.

Förberedelser

Det finns en mängd olika varianter på hur man kan röka sina hudar. Allt ifrån skinsäckar till kasserade garderober kan användas. Den metod som tas upp här är vad jag skulle vilja kalla säck-metoden. Jag kan inte påstå den bättre eller sämre än någon annan då jag inte prövat någon annan. Jag vet bara ett det fungerar och har hittills gett önskat resultat. Innan man drar igång rökningen krävs ett par förberedelser:

Rökgrop

För att få en så samlad rökpelare som möjligt rekommenderar jag två alternativ. Antingen röka med hjälp av kamin eller någon form av spann eller bunke i plåt. Kaminrökning är lättare och kräver inte samma uppmärksamhet som vid rökning med spann. Det kräver dock en kamin. Plåtspannar eller motsvarande kan inhandlas för en spottstyvel och kan lätt bäras med ut i skogen om man inte har möjlighet att röka hemma. Den traditionella motsvarigheten är en grop i marken som fyllde samma funktion. Fördelen med rökning ovan mark är att man får en naturlig kant att trä tygtuben (beskrivs i kommande stycke) över och på så sätt få ett "slutet" system.

Ruttet trä

För att skapa själva röken används ruttet trä. Gran, tall eller björk, det verkar som om de flesta träslag ger ett liknande resultat. Ser man till vad indianerna använde blir svaret lika varierat, träslag som visat sig återkommande har varit Cottonwood (poppelart) hos prärieindianerna och gran för nordligare stammar. Själv föredrar jag röd ruttet tall eller gran då dessa innehåller mer hartsämnen och jag fått för mig att detta påskyndar processen. För två hudar som ska rökas gyllenbruna går åt ca en sopsäck murket trä, detta är dock en GROV uppskattning.

Med ruttet menar jag när trät lätt kan brytas som kakor (ungefär som grillkol) och inte när det är som pulver.

Det ruttna träet har för mig visat sig fungera bäst då det är lätt fuktigt. För blött glöder inte och för torrt brinner för lätt och svedjar skinnen.

Säcken

Vid rökning enligt säck-metoden skall skinnen precis som namnet avslöjar sys ihop till en säck. Två hudar i taget är att föredra även om ensamma eller fler kan fungera. Lägg de två hudarna på varandra med köttsida mot köttsida eller narvsida mot narvsida. Börja sedan sy ena sidan från svansen till halsen antingen för hand eller på maskin. Sy sedan andra sidan. Se till att spara en öppning ca 20-40 cm bred där huvudet en gång suttit. Då hudar sällan ser precis likadana ut får man vika, böja och trixa för att få en så stor säck som möjligt. Lappa och laga alla hål, dessa blir annars svarta ringar och

släpper ut onödigt mycket rök.

I den öppning som sparats syr man fast en tub av tätslaget tyg ca. 40-60 cm lång med samma diameter som öppningen i ena änden och samma diameter som din "rökgröp" i den andra. Detta för att förhindra att bränna skinnen samt för att ge röken en möjlighet att svalna innan den når säcken. Använd ett billigt skräptyg då det efter rökningen är obrukbart.

Ställning

Se till att du har en ställning att hänga upp din skinsäck i medan de röks. En gren, lutad stege, tripod etc. som håller skinsäckens öppning en eller ett par decimeter över spanns kant.

Dags att röka!

När allt ovan är fixat är det dags att röka. Se till att du har gott om tid på dig, helst en hel dag utan andra planer. Har du tur kan du vara inomhus, eller rättare sagt under tak, men de flesta får troligen vänta in en vindstill dag med uppehåll.

När den dagen väl kommer, börja med att göra upp en liten eld, eller varför inte några grillkol som glöder. När lågorna står som högst täcker du elden med det ruttna träet. Ganska snart bör en rökpelare uppstå. Det ska alltså inte brinna utan pyra, annars bränner du skinnen.

Häng upp ditt skinn på ställningen, gärna med två fästpunkter. Blöt tygtuben och för den över kanten på spannen. Nu bör röken gå upp i skinsäcken likt en varmluftsballong. Processen är igång! Se nu till att ha gott om ruttet trä till hands, en bok eller kanske ett syprojekt att sysselsätta dig med. Känn med täta mellanrum på skinnen närmast öppningen, där bör temperaturen inte överstiga 37 grader under längre perioder. Lyssna noga på spannen, misstänker du att det antingen står still eller mer vanligt förekommande börjat uppstå lågor, lyft undan tuben och fyll på med mer ruttet trä eller skvätt lite

vatten, alternativt blås igång glöden. Ta även en titt upp i säcken för att se hur långt färgen kommit. Att sätta en tid är näst intill omöjligt, att få gyllenbrun färg kan ta allt mellan 2-8 timmar så luta dig tillbaks och läs vidare med ett öra vakandes över spannen.

När du väl är nöjd med färgen är det bara att vända ut och in på säcken och fortsätta röka den andra sidan. När även det är klart kan du med gott samvete rulla ihop skinnen i en papperspåse och låta dem vila ett par dagar. Jag brukas även låta dem vädra ett par dagar innan jag kör igång med det planerade projektet.

Som sagt, det finns många olika sätt att göra detta, en smidig lösning är att istället för spann använda sig av en kamin. Med tillräckligt långa rör anslutna hinner röken svalna även om det brinner lite lätt. Man behöver med andra ord inte vakta fullt så noga.

S.M.M. brodern Charlie har med denna metod rökt ett antal hudar med fantastiskt resultat.

Rätt färg

Som sagt, när skinnen fått rätt färg är de färdigrökta. Vilken färg är det då? Det är helt upp till dig. Om du ska kopiera ett befintligt föremål eller plagg har du referensen där, annars får projektet avgöra. Själv har jag försökt hålla en så jämn kulör som möjligt på mina plagg med undantag av mockasinerna som gärna får vara så rökta som det bara går. Tumregeln är; "ju mer utsatt, ju mer rök".

Lycka till!

/S.M.M.

